

КИР БУЛИЧОВ

ТЕХНОЛОГИЯ НА РАЗКАЗА

Част 0 от „Велики Гусляр (разкази)“

Превод от руски: Любомир Стоилов, 1988

chitanka.info

Все още не зная за какво ще бъде този разказ. А още по-малко подозирам и неговото заглавие.

Имам намерение да го напиша, без да скривам от читателите как се прави това.

За това си има причини.

Случвало ми се е да чувам упреци, че не съм истински фантаст, тъй като не отразявам последните научно-технически постижения, а се ограничавам както презрените реалисти само с общоизвестни морално-етични истини.

Приемам това предизвикателство и обявявам, че имам намерение да напиша истински научнофантастичен разказ, в чиято основа ще лежи определен факт от областта на научния прогрес. Ще се опитам да омилостивя членовете на клубовете за научна фантастика, които въобще не реагират на художествената литература, но са готови да възхвалят всяка околелитературна имитация, стига тя да е снабдена с наукообразност. Намерението ми наистина е да проникна в съдружеството на истинските фантасти.

Сега вече трябва да намеря в морето на прогреса предлог за моя сюжет.

След написването на последния ред, се откъснах от пишещата машинка и се заех с търсене.

... Следващия ред пиша вече четири часа по-късно. През това време успях да прегледам няколко научнопопулярни списания, в които науката се представя така примитивно, че същността на нещата не би могъл да разбере дори и доктор на историческите науки. За съжаление все още не ми се е удало да извлека от статиите и бележките какъвто и да е литературен позив. При това обаче разширих значително своя хоризонт. Така например научих, че глицин, който е една от най-простите аминокиселини, е бил открит през 1969 година в метеорита на Мърчинсън и от този момент досега не се удавало той да бъде намерен дори с помощта на радиотелескопа ФИАН РТ-22. Но защо ми е на мен глицинът, след като през последните години без какъвто и да е телескоп открих в космоса камара от цивилизации!

Научих, че като се изучават спектрите на гама-кванти със свръхвисоки енергии, може да се стигне до извод, според който е

възможно да се определи коя космологична хипотеза е справедлива. Тъй като това все още никой не е направил, то всяка от тези, които съм предложил аз, също стават за работа.

Запознах се с умозаклучение, според което изграждането на гения е биосоциална проблема. Все великолепни открития, за които може да се каже: самият аз мислех същото!

Най накрая успях да открия, че вирусите на някои брадавици могат да се предават по полов път. Последното, разбира се, може да се използва в художествената литература, но не и в нашата.

След като не намерих щастие в периодичните издания, се готвех да обърна поглед към глобалните проблеми — към опасността от атомна война, екологична катастрофа или към постиженията на кибернетиката. Но това всъщност е пътят на най-малкото съпротивление. Каквото и да кажа в някоя от тези области, то вече е казано от някой друг. Поради това оставям листа в машинката и отивам да поровя по лавиците с научнопопулярни брошури.

... Според мен, тук успях да открия нещо перспективно!

Преди три години си бях купил книгата на Мишел Сифр „В бездните на Земята“, тъй като завиждам на Мишел и на неговите съмишленици. Те се добират до дъното на дълбоки пещери и остават там непрекъснато по няколко месеца, а техните предани жени и приятели през цялото това време се мъчат в палатки на повърхността, мръзнат, простудяват се, понякога гладуват, но в замяна на това всеки ден получава отдолу, от тъмните дълбини, бутилчици с урината на спелеолозите. Като изключим редовното даване на материал за анализи, участниците в експериментите нямат други задължения. Те могат да си разсъждават за смисъла на живота, да четат книги и да рисуват различни картинки. На тях не им звънят телефони, гости не ги посещават и никой не иска от тях изпълнение на плана.

Колко пъти съм мечтал да се добера до някоя пещера и там, извън вълненията и суетата, да напиша нещо истинско.

Навремето книгата на Сифр не предизвика у мене нищо друго освен завист и аз не можах да почерпя от нея никаква идея за разказ. Но тогава аз и не търсех идеи!

А сега търся.

Хайде да видим дали няма да ни свърши работа абзацът от страница 111:

„Тони и Жози, които не разполагаха с никакви ориентири за времето, живееха, като се подчиняваха на естествения си инстинкт. Ритъмът, с който за тях се сменяше бодърстването и сънят, се променяше постоянно и ден след ден се изместваше. Тони отпразнува Коледа на 3 януари 1965 година! А Жози посрещна Нова година едва на 13 януари. Продължителността на минутата под земята изглеждаше съвсем друга, отколкото на повърхността.“

По-нататък Сифр отделя доста място за описването на този феномен. Оказва се, че той е характерен за всички спелеонавти. След определен период, прекаран под земята, всеки от тях неизбежно преминава към друг, различен от този на повърхността, вътрешен календар. Колкото и да се мъчели организаторите на експериментите да объркат и заблудят спелеонавтите, след няколко седмици самота у тях се установявал еднакъв, единен за всички ритъм от 48 часа, като при това те спели по 12 часа, а цели 36 часа бодърствали без каквито и да е усилия.

Особено е интересна в този смисъл историята, която се случила с първата жена спелеонавт, двадесет и пет годишната Жози Лорес. Тя прекарала в пещерата три месеца. Също така, както всички мъже преди и след нея, тя преминала постепенно към 48-часов ритъм с увереност, че за това време изминават 24 часа. Но за разлика от мъжете у себе си тя имала вътрешен часовник, който не се подчинил на този ритъм. Месечните неразположения озадачавали Жози. След здраво размишление тя допуснала, че организъмът е по-сигурен източник на информация, отколкото субективните ѝ усещания. Поради това тя се стараела да коригира субективните си усещания с помощта на физиологията. Резултатът бил пълно объркване на календара.

Сведенията, приведени от Сифр и потвърдени от много други автори, не предизвикват съмнение, но си остават на нивото на констатациите. А аз в търсенето на идея разбрах, че този факт е многозначителен. Съществуването обаче на научен факт, който предизвиква интерес, все още не прави разказ: в един разказ трябва да фигурират и хора.

В истинския разказ хората са необходими, за да можем още веднъж да надзърнем в човешката душа. В един научнофантастичен разказ обаче това за съжаление съвсем не е задължително. В него хората разговарят помежду си единствено за да могат по-популярно да изложат съответната концепция. За удобство концепцията се разделя на фрази и те се поставят последователно в устата на персонажа. Редакторът в научнопопулярно списание обикновено е специалист в една или друга област на знанията, но рядко е и специалист в областта на художествената литература. Ето защо той лесно може да бъде убеден, че това е именно художествена литература.

Така и ще постъпим.

За да може този още ненаписан разказ да заеме почетно място на страниците на списанието, най-простото средство е да направим неговите герои учени. Желателно е единият от тях да бъде беловлас професор, който знае всичко, а другият — млад учен, който засега не знае всичко и поради това задава необходимите ни въпроси...

— Никога ли не ви е удивлявал, колега, странният феномен, с който през последните години са се сблъскали спелеолозите? — запита професор Сиромятников младшия научен сътрудник на Института по физиология на висшата нервна дейност Махмуд Магомедов, който вече трети месец стажуваше в института.

Навън вече се бе възцарила ранната есен и по локвите в парка на института плаваха жълти листа. Още от сутринта небето беше сиво и студено.

Махмуд се загръщаше в тънкото си пардесю: московската есен го бе заварила неподготвен.

— Нима допускате такова нещо — отвърна той прегракнало. — Аз също съм поразен, че всички спелеонавти непременно преминават към 48-часов цикъл, през който тридесет и шест часа бодърстват, а дванадесет часа спят.

След като написах тези редове, не можах да не се зарадвам колко икономично и енергично въведох читателя в същността на нещата.

— Не трябва да се забравя — продължи професорът, вгледан в стройните крака на притичалата край тях аспирантка Ниночка Дудкина, — че в пещерата човек е напълно откъснат от обичайния си

начин на живот и неговият организъм преминава към оня часовник, за който го е приспособила природата.

— Прав сте — заяви Махмуд, също вгледан в стройните крака на аспирантката.

Краката на аспирантката ще се наложи да се махнат. В научнофантастичната литература децата могат да се отглеждат чрез метода на клонирането, да бъдат създавани в епруветка или в краен случай да бъдат намирани в зелка, но намеците за възможността те да бъдат създавани по ортодоксален път се смятат за неетични.

— Не ви ли навежда това на някакви мисли, колега? — продължи беловласият професор, вгледан в преминаващия зад оградата на института тролейбус.

— Точно тази нощ мислех именно за това — горещо се отзова Махмуд. — Та нали и досега не е открито недостигащото звено.

— Да, наистина все още никой не е доказал, че човек е произлязъл от маймуната — поклати глава професорът, вгледан в...

Накъде ли би трябвало да погледне той, за да изглежда разказът още по-художествен?

... Летящият кленов лист, откъснал се от огромния жълт полилей на дървото пред лабораторния прозорец.

— Между кроманьонците, които фактически не се различават от човека, и техните маймуноподобни предци няма преходни форми — поясни Махмуд и се изкашля.

— Имам изсушени теменужки — прекъсна го професорът. — Трябва да сварите две чаени лъжички в една чаша вода. Това е много добро отхрачващо средство.

Последният абзац трябва да се махне, защото отвлича читателя. По-добре е аз да сторя това, отколкото редакторът.

— А какво би станало, ако ние с вас се върнем към проблема за панспермията? — продължи да разсъждава на глас професорът. — По някакъв начин разумният живот — нека допуснем, че това е станало под формата на спори — е бил донесен на Земята. Съвсем нямам предвид идеалистическите концепции. Бях и си оставам материалист.

Това професорът го каза добре. Направо и твърдо.

— А всъщност на онази планета, на която са се зародили нашите предци — доразви мисълта на професора Махмуд, — денонощието

има четиридесет и осем часа!

— Трябва незабавно да позвъня на моя приятел професор Браун в Саскачеванската обсерватория — обобща развълнувано професор Сиромятников. — Той се занимава именно с изучаване периодите на въртене на планетите на най-близките до нас звездни системи. Достатъчно е да намерим такава планета...

— И нашите братя по разум! — вметна въодушевено Махмуд.

— Аз бих казал: нашите по-старши братя, бащи, дори дядовци...

По-нататък този разказ би могъл още да се пише, но може и да се спре дотук. Вече е известно за какво може да се пише по-нататък. Професор Сиромятников се свързва със своя приятел професор Браун. При окончателната реакция този професор ще се превърне в професор Тер-Ованесян от Ленинанкан, тъй като Тер-Ованесян е ориентиран много по-добре в периодите на въртене на планетите от който и да е Браун. Тер-Ованесян ще отговори на професора, че именно през изминалата нощ той се е сблъскал с изключително интересно явление: една от планетите в системата Алдебаран е изпускала някакви странни сигнали, които наемкват за техния изкуствен произход. И именно тази планета прави пълно завъртане около своята ос за 48 часа.

По-добре е на разказа да не му се слага точка.

Възможно е именно тази планета да е нашата прародина...

На мен разказът ми харесва. Надявам се, че някой от моите колеги ще го допише и публикува. Смятам обаче, че въпреки всички достоинства на него не му достига действие.

А какво би станало, помислих си аз, ако в него бъде вмъкнат драматичен елемент? Да се вкара приключенчески елемент е нещо напълно позволено в научната фантастика, разбира се, при условие че този елемент няма да ни отвлича от главното.

Нека се върнем към средата на разказа.

Спомняте ли си в какво се беше загледал професорът? Точно така.

— Не трябва да се забравя — продължи професорът, вгледан в стройните крака на притичалата край тях аспирантка Ниночка Дудкина, — че в пещерата човек е напълно откъснат от обичайния си начин на живот и неговият организъм преминава към оня часовник, за който го е приспособила природата.

Стъпките на Ниночка замряха.

— Здравейте — обърна се тя мелодично към тях. — Ще ми позволите ли да се присъединя към вашия разговор?

— Разбира се — зарадва се професорът. — Беседваме за това, че 48-часовият ритъм на спелеонавтите доказва хипотезата, според която човекът не е роден на Земята. По своята същност хората са пришълци. Тук човекът е чужд.

— Какъв ужас! — възкликна Ниночка. — И аз ли също?

— Всички ние — тъжно се усмихна Махмуд.

Странна и нечовешка гримаса изкриви лицето на Ниночка. То изглеждаше така, сякаш се е състарило с четиридесет години.

— За съжаление — заяви хрипкаво аспирантката — ще ми се наложи да ви ликвидирам.

В ръката ѝ матово проблесна бластер.

— За всичко това — добави тя — никой не трябва да знае. Тайната за панспермията трябва да остане неразкрита!

Пришелецът (пришелката?) насочи бластера към професора, но в последния миг Махмуд се втурна напред и с вратарски плонж се впи в ръката на пришелеца. С нечовешки вик той (тя?) се опита да освободи бластера. По време на горещата схватка, в мига, в който бластерът беше обърнат към пришелеца, се раздаде изстрел. В краката на професора и на Махмуд бавно се спусна купчинка пепел. Това беше всичко, което остана от Ракришината Фе, трети лейтенант от секретната галактична стража на планетата Епсилон.

Какво пък? Това също не е лошо! Разказът не загуби своята познавателност, но придоби енергичност. Обаче все още ми се иска нещо допълнително. Някакви подробности, несъществуващи неща, някакъв сюжетен обрат.

Мисля, че и това може да стане.

— Жалко — въздъхна професорът. — Тя винаги ми изглеждаше толкова мила...

— Да — подкрепи го Махмуд. — Обаче под външността на Ниночка Дудкина се криеше...

— Кой се е криел под моята външност? — разнесе се зад тях мелодичен глас.

Учените стреснато се обърнаха.

Зад тях, усмихвайки се лукаво, стоеше Ниночка.

— Та вие... вие не загинахте ли? — ахна професорът, хвърляйки поглед към купчинката пепел.

— Съвсем не — усмихна се Ниночка, като на свой ред хвърли лукав поглед към Махмуд. — С живота ме свързват силни лични интереси.

Махмуд се изчерви.

Ето, макар да изглежда, че това е всичко, над разказа си заслужава да се поработи още. Възможно е другопланетният пазител на тайната да се вкара в действие малко по-рано. Така той ще може да следи нашите герои, да подслушва техните разговори и постепенно да го обхваща тревожно подозрение: хората са се досетили! И едва когато всичко стане ясно, да извади проклетия си бластер... Вярно е, че ще трябва да се измисли оправдание за странното му поведение. Дали на нашите старши братя по разум пък не им е безразлично, дали ние знаем нещо за нашата прародина, или не? Нека предположим, че сме се развили в нещо доста агресивно и нагло според техните разбирания. Поради това, докато се занимаваме с войни и атомни бомби, те да смятат, че не бива да бъдем допускани до галактическото съдружество...

В този момент виждам как разказът прераства в повест с определено гражданско звучене. Не, ние не сме се договаряли за повест. Нека мотивите да остават неразкрити — кой би могъл да знае какво им се иска на пришълците.

И така, разказът е готов, остава само ръката на майстора да се поспре над запетаите и многоточията...

А какво ще каже Лев Христофорович?

Как не се сетих по-рано! Та Лев Христофорович Минц, великият учен, който заселих временно в градчето Велики Гусяр, още не знае, че денонощието на спелеонавтите продължава 48 часа! Ще трябва да му се съобщи веднага за това.

... Те тръгнаха към краевода Сидякин.

Най-отпред крачеше професор Минц. Велуреното му сако беше плътно опънато на корем, а есенното слънце се отразяваше лукаво в плешивото професорско теме. Следваше го съседът му Корнели Удалов, чипоносият началник на гусярската строителна кантора.

Къщата на краевода и фенолога Сидякин по нищо не би се различавала от останалите сгради на улица „Синя“ без мемориалната

плоча.

Тя стоеше облежната на стената и отделена от тротоара с летвена ограда. Върху сивия мрамор, издялан със златни букви, блестеше надписът: „В този дом от 12. 1. 1878 г. до 1. 5. 2012 г. живя бележитият краевед и почетен гражданин на град Велики Гуслияр Артеми Сидорович Сидякин“.

Сидякин беше дълбоко убеден, че съдбата няма да посмее да спори с мрамора, и поради това ще успее да се домъкне чак до началото на ХХІ век. Още повече, че всъщност не беше се родил кой знае колко отдавна, а почти в нашето столетие, малко преди революцията.

Мястото върху стената, върху което предстоеше да увисне плочата, внимателно беше боядисано с бяла боя, а по ъглите на бялото петно се подаваха зациментирани до половина дебели бронзови болтове.

До открехнатия прозорец, който се осветяваше от силна зъболекарска лампа, седеше нещо бяло и величествено с червеникава котка върху коленете. Сидякин рядко напускаше своя дом. Предпочиташе другите да идват за съвети при него. Той обясняваше това така: „Просто нямам право да напускам своя пост, защото мога да потрябвам на някой човек.“ Всъщност чакаше кога от Градския съвет ще донесат грамотата, с която го удостояват със званието почетен гражданин.

Когато видя хората, спрели се пред мемориалната плоча, Сидякин започна да вчесва белите си пищни мустаци, които за съжаление бяха изкуствени. Разбра, че идва при него, но не с грамота, а за съвет. Във връзка с екологичната борба при краеведа идваха често — ту от вестника, ту от училище, ту дори от областния център.

— Как се чувствате? — запита Минц, настанявайки се върху посочената му с пръст табуретка. Удалов застана зад него. В стаята на краеведа, обкичена по стените с рога на копитни животни, с изгледи на Гуслияр и портрети на домакина, направени по метода на кованото желязо, те се пообъркаха. Старецът сам беше усвоил този метод, убеден, че кованите портрети се запазват по-добре.

— Уморен съм — призна Сидякин. — Старост. Вчера отбелязаха моя сто и десетгодишен юбилей. Пийнахме, потанцувахме...

Погледна косо към гостите, за да провери дали му вярват. Гостите кимнаха вежливо с глави. Старецът разбра, че не вярват, но им трябва за нещо.

— С какво мога да бъда полезен? — попита той, галейки котката.

— Трябва ни пещера — каза професор Минц. — Дълбока и колкото по-близо до Гуслияр, толкова по-добре.

— Към нас не се въдят пещери — отвърна Сидякин, заровил пръсти в лъскавата си белоснежна грива, която за съжаление също беше изкуствена.

— Нали казах — обади се Удалов. — Ще ни се наложи да ходим в Крим.

— За какво ви е пещера — полюбопитства Сидякин.

— Пещерата ни е необходима за много важни експерименти, които могат да повлияят върху съдбата на цялото човечество.

— Ще ги организираме в Крим — настоя Удалов. — Там и морето, и климатът са по-меки.

— Какъв климат може да има в една пещера — намръщи се Минц.

— Забравяте непрекъснато — възрази Удалов, — че ние от контролната група ще трябва да стоим горе, на повърхността и да ви осигуряваме с продукти.

— А какво представлява самият експеримент? — попита Сидякин.

— Той не е интересен за вас — отрязва Удалов. — Пък и без това няма пещера.

— Дали има, или няма пещера, тук решавам аз — заяви краеведът.

— Ами, изясни се — заразказва Минц, — че човечеството не се е родило тук на Земята, а на съвсем друга планета.

Сидякин се намръщи, а котката измяука.

Минц продължи:

— Френски спелеолози са открили, че жизненият цикъл на човека е 48 часа. Това означава, че някога хората са живели на планета, където денонощията са два пъти по-дълги от земните. Именно оттам в незапомнени времена всъщност са били изпратени тук първите хора.

— Французите ли? — запита недоверчиво Сидякин.

— Не само французите. Всички хора. Включително и китайците.

— Французите може и да са били изпратени — каза Сидякин. — Те ядат жаби. Но руският човек е местен. Аз това го знам.

— Въпросът не се нуждае от обсъждане — отрязва Минц. — На нас ни трябва пещера, в която да продължим опитите.

— Ние с вас нямаме общ път — упорстваше Сидякин. — Руският човек е живял винаги на Земята. Още преди татаро-монголското нашествие.

И Сидякин направи с ръката си жест, сочещ вратата на гостите.

На улицата те малко се позабавиха пред мемориалната плоча. Удалов погледна към прозореца, срещна кълвящия го поглед зад завеската и каза силно:

— Няма да станеш, ти Сидякин, почетен гражданин.

Прозорецът се затръшна.

Изследователите се върнаха разстроени в къщи. Разговорът със Сидякин зачеркна и последните им надежди. Във Велики Гусляр те можеха да разчитат на поддръжката на обществеността и на безкористната помощ на младежта, но жителите на Крим едва ли щяха да споделят техния ентузиазъм.

Минц беше просто жално да се гледа.

— Не се измъчвай — каза Удалов. — Аз имам интуиция. Ето сега ще почукат на прозореца и ще кажат: „Има пещера!“

Минц се усмихна тъжно.

На прозореца се почука. Зад него стоеше краеведът Сидякин в черно до петите палто и нахлупена до веждите шапка от заешка кожа. Мустаците му се надвесваха тежко над червен мохеров шал.

— Аз — каза Сидякин — мислих много. И стигнах до извода, че трябва да бъдете разобличени. Вие и вашите французи.

— Господи! — въздъхна Минц. — А ние си мислихме, че сте ни донесли пещера.

— Пещера ще има — каза Сидякин. — Но в пещерата ще бъда аз.

— Как така? — възкликна Минц.

— Аз ще отида в пещерата и ще ви докажа, че за разлика от някои лично аз произхождам от тези места. И че моят ритъм е двадесет и четири часа. Можете да съобщите на пресата.

Сидякин пъкна ръката в пазвата си и измъкна оттам пожълтяло листче.

— Ето координатите. Надявам се, че като честни хора ще ми запазите място в пещерата.

Минц почти беше протегнал ръка към листчето, но се въздържа.

— Не — отсече той. — Не мога да се съглася с такова нещо. На вашата възраст престоят ви в пещерата е абсолютно изключен.

— Аз ще взема мерки — заяви уверено Сидякин. — Освен това съм много по-добре запазен, отколкото си мислят мнозина.

След шест дни в Дьортов яр, дълбоко и обрасло с трепетлика дърво, което се протягаше чак до езерото Копенхаген, закипя работа. Още от сутринта тук се запромъкваша камиони, натоварени със сандъци, клетки и кутии, от които се разнасяха различни звуци. След камионите идеше автомобилен кран и слоницата Махарани от цирка. След тях на колела и пешком вървеше обществеността. Вървяха пенсионери, кръжокът млади краеведи, дружеството на театралните любители, хорът на пенсионерките и речният техникум.

Когато пътят свърши, камионите разтовариха и младежта започна да пренася по-нататък сандъците и кошниците на ръце. Спуснаха в дерето Сидякин с пожарен вертолет. Той седеше спокойно, а до него медицинска сестра му мереше пулса. Сидякин четеше коректури от статия в „Гусларско знаме“. Беше недоволен, защото в цялата статия нито веднаж не беше наречен почетен гражданин.

В пещерата никой не беше ходил още от времето, когато през средата на миналия век я беше напуснал благородният разбойник Петка Кръв-в-Пясъка. Той пазел там сандъците с награбеното от помещиците потисници богатство, преди да го раздаде на тружениците селяни. Сидякин беше писал за това в областния вестник и поискал в пещерата да се създаде дом-музей Петка Кръв-в-Пясъка.

Преди спускането в пещерата професор Минц и краеведът Сидякин дадоха последното си интервю на печата. Първо говори Минц.

— Няма никакво съмнение — обяви той, — че някога хората са пристигнали тук от друга планета. След време астрономите ще я намерят. А на нас ни е необходимо да разберем нещо друго: кой е съпроводявал човека при неговото преселване на нашата планета? Дълбоко съм убеден, че сред птиците и животните, които взимам със себе си в пещерата, непременно ще се намери същество, чийто денонощен цикъл е равен на четиридесет и осем часа. И едва тогава

всички спорове, кой е най-добрият приятел на човека, ще отпаднат от само себе си.

— Ура за Лъв Христофорович — извика Удалов, — който доброволно се отделя от нас за три месеца, за да намери научната истина!

Разнесоха се аплодисменти. Те бяха прекъснати от краевода Сидякин. Независимо от топлия септемврийски ден той се извисяваше над тълпата, облечен в огромен кожух, с валенки и шапка от заешка кожа.

— Професорът не заминава сам — каза старецът, като придържаше с пръст изкуствения си бял мустак. — С професора отивам и аз. Поех ръководството на експедицията, за да докажа, че всичко това е лъжа! Възможно е в чужбина някои да се гордеят със своя другоземен произход, но ние с Трифон няма да допуснем това!

От широкия ръкав на кожуха си Сидякин измъкна червеникавата и зловна котка. Тя скочи върху рамото на краевода и изпружи нагоре опашка.

Наоколо вече кипеше работа. Спускаха в пещерата сандъци, контейнери и аквариуми. В тях имаше кучета, кокошки, пуйки, гъски, шарани, едно теленце, коня Сивчо, слонката Махарани и още много други същества. Те бпееха, ръмжаха, лаеха и не искаха да напуснат белия свят.

След това се спусна професор Минц с оранжева каска. Той контролираше настаняването на клетките в тъмната подземна зала. Когато вече всичко беше настанено, долу се спусна краеведът Сидякин с грейка, огромен подвързан тефтер и снопче телеграфни бланки.

Така започна тримесечното героично пребиваване под земята на професор Минц и краевода Сидякин с тяхната свита. Горестанана дежурните начело с Удалов. Те спускаха в пещерата храна, измъкваха оттам дневници и телеграми, страдаха под дъждовете, измъчваха се от последиците и постепенно групата оредяваше.

Краеведът Сидякин понасяше удивително леко подземния престой. Той не помагаше на Минц, но не му и пречеше, а водеше личен дневник.

С всеки ден настроението на Минц спадаше. Всички животни, включително и конят Сивчо, на когото в пещерата беше тясно и много странно, заспиваха, събуждаха се и се хранеха, сякаш и не са били

спускани в пещерата. Старецът Сидякин също не променяше обичайния си ритъм на живот. Всяка сутрин точно в осем часа той дърпаше своята лична връвчица, с което запитваше дежурните на повърхността дали са готови да му спуснат кефир и сметана. След това се разнасяше отвратителното мяукане на котката Трифон, която също искаше своята сметана. И така ден след ден. Понякога Сидякин изпращаше от преизподнята телеграми до градския съвет, с които напомняше за почетното звание.

Вероятно експериментът така и щеше да се провали, ако не беше една случайност.

Въжето се скъса. Дали беше се претрило в някой остър ръб, или пък не беше издържало на подземния климат, но веднъж преди разсъмване Удалов откри, че въжето се размахва свободно в тъмната пропаст.

Трябваше да се внесе ред.

Удалов спусна в пропастта въжена стълба и тръгна по нея към дълбините. Отдалеч идваше тъжното пръхтене на коня Сивчо. Замуча и теленцето...

Удалов завърза въжето и вече се готвеше да се върне на повърхността, когато внезапно го завладя любопитството да зърне поне с едно око как те там, горките, съществуват. Като закриваше фенера с ръка, той се добра внимателно до лагера. Краят на подземната зала се губеше в мрака.

Удалов откри веднага професор Минц, който спеше върху походно легло, завит с наметало, и в съня си мръщеше високото си чело. На другото походно легло лежеше краеведът, завит с кожуха.

Внезапно в прозрачната тишина се разнесе едва доловим звън.

Удалов замря. Какво би могло да звъни?

Кожухът, под който лежеше краеведът, се размърда, подаде се някаква плешивина, а след нея и бяла ръка, която стискаше лъвска перука. Перуката полегна върху плешивината. Освободената ръка се напъха в едната валенка, звъненето спря и Удалов разбра, че във валенката на краеведа се крие будилник.

— Ставай безделнико — разнесе се шепотът на краеведа. Той обърна валенката и изгърси върху камъните котката Трифон. Тя измяука обидено. Започваше новият ден.

— Ставай — повтори краеведът, — че иначе Минц ще ни чуе.

Удалов се изкачи горе и написа за всичко това донесение до професора. Вечерта на същия ден той получи кратък отговор: „Будилникът е обезвреден. Експериментът продължава. Л. Х.“

След като взе будилника, Минц го скри в една пукнатина, а Сидякин не само смени своя жизнен ритъм на четиридесет и осем часа, но и скоро премина към 70-часови денонощия. Удалов не скри този факт от обществеността и целият град научи, че Сидякин не е просто другоземец, но и вероятно другопланетянин от абсолютно чужда ни галактика. А Минц можа да направи своето велико откритие. Той намери най-добрия приятел на човека, който заедно с него е пристигнал на Земята от дълбините на космоса. Това същество се оказа котката Трифон. Веднага щом Сидякин престана да го буди сутрин, Трифон доказа благополучно, че за него денонощието е значително по-дълго от двадесет и четири часа.

... Хиляди жители на Велики Гусляр, без да се смущават от студа и виелицата, се събраха пред входа на пещерата, откъдето внимателно и с любов бяха измъкнати всички участници в експеримента. Те за известно време се олюляваха и примигваха, защото ръкоплясканията на тълпата им се струваха прекалено гръмки.

Минц скромно се отдръпна встрани, давайки възможност на Сидякин да произнесе своята реч.

Сидякин измъкна от джоба си хартийка и каза:

— Драги другари. Западната наука е посрамена. Ето моя дневник, в който записвах всеки ден по една дата. Вие можете да го сравните с календара и ще разберете, че именно аз съм истински земен жител.

— И каква дата сме днес? — запита Корнели Удалов.

— Девети ноември! — заяви категорично Сидякин.

Сред публиката се разнесе смях, тъй като декември вече приближаваше към края си. Съобщиха това на краеведа.

— Не може да бъде! — изкрещя той и се олюля.

Докато лекарите пояха стареца с валериан, на трибуната се изкачи професор Минц.

— Те бяха трима — след като изчака да отминат бурните аплодисменти, каза той. — Това беше човекът... — При тези думи Минц погледна към Сидякин. — Това беше... — професорът направи

пауза и всички видяха как, сякаш разбрала какво се иска от нея, котката Трифон започна да се протяга царствено: — Котката!

— Не позори животното! — извика от колата на „Бърза помощ“ краеведът. — То е наше, родно!

— Кой е третият? — изрева тълпата.

Минц измъкна от джоба си кибритена кутийка и я отвори. От нея изскочи някаква черна точка и изчезна в снега.

— Не бих бил истински учен — поясни Минц, — ако не обхванех със своите опити всички живи същества, близки както на човека, така и на котките. Тази бълха живееше върху Трифон. Ето това е биологичната триада на пришълците!

— Тришка, предател, ще те удуша! — беснееше краеведът.

Никой обаче вече не го слушаше. Велики Гусляр ликуваше. Найсетне в него беше направено велико откритие.

Тук се сепнах, защото разбрах, че съм се увлякъл. Убиецът го тегли към мястото на престъплението, а писателят към утъпканата пътека. Колко сили разходвах, за да напиша истински научнопопулярен разказ, а завърших всъщност още една гуслярска история. И то каква! Опитът, поставен от професор Минц, е антинаучен, тъй като извън него останаха още много напълно възможни пришълци. Краеведът Сидякин не е задължително да присъства в него. Много по-интересно би било да се опише животът в пещерата и ежедневието на изследователя...

Преди да занеса разказа на редактора, разбрах какво всъщност не му достига. Това е благополучен край. Поради това дописах набързо следното:

— Какво може да направи градът за вас? — запита другарят Белоселски, приближавайки се към професора, за да му стисне ръка.

— Имам една молба — отвърна Минц с усмивка. — Дали не е възможно да се даде званието почетен гражданин на Велики Гусляр на краеведа Сидякин?

— Положителното решение вече е взето — отвърна Белоселски и също се усмихна.

Така завърши този велик ден.

Според мен не би могло да се направи нищо по-добро.

В заключение ще отправя един въпрос към читателите, които имат отношение към астрономията. Дали пък вие не знаете някоя

планета, която да се завърта около оста си за четиридесет и осем часа? В душата на всеки писател тлее желанието да стане откривател.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.16-17/1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.